

A szőlőmoly és szőlőiloncza irtása.

II.

Minthogy a szőlőmoly és a szőlőiloncza az ország legtöbb részén ez idő szerint még csak szórványosan fordulnak elő, legfőbb súly e két rovar hernyójának irtására fordítandó, egyrészt azért, mert az ilyen korban könnyen föltalálható s ugyancsak könnyen irtható is, s másrészt azért, mert ez az eljárás aránylag véve a legolesőbb munkával, de egyúttal a legjobb sikerrel jár.

Addig, míg a moly hernyója (május elejétől június közepe tájáig) a fürtön élőködik s ott a megrágott szőlővirágzat részeiből készített gubóiban él, nem kell egyebet tenni, mint kötözés alkalmával a tőke virágzat-fürtjeit egymásután végig megnézni s a kis hernyó fészket leszedni. Minthogy pedig egyik-másik hernyófészek üres, azért nem kell a hernyót magát keresni, a mi hiábavaló időtöltéssel jár, hanem le kell szedni valamennyi gyanus fészket. Hogy a szedő munkások (legjobbak arra munkásnők) szedés közben a fürtöket ne igen rongálják, czélszerű, ha azok hernyó-csipetőkkel vannak fölszerelve. Ez a hernyó-csipető pedig házilag készíthető, a mennyiben ahhoz csak 35—40 cm. hosszú és 3 mm. vastag átmérőjű nyers (nem izzított) drótdarab szükséges, a melyet közepe táján egyszer vagy kétszer karika alakjára kell hajlítani, de úgy, hogy a drót két vége, mint a nagy U betű két szára egymással párhuzamosan álljon. Az így készített csipető két szárát azután kalapácsal laposra kell kalapálni s a szétkalapált hegyét reszelővel egyenesre igazítani. Hogy pedig a csipető összeérő két lapos hegyével a hernyófészket jobban és biztosabban megfogni lehessen, jó, hogy ha ez a két hegye belülről érdes, mely érdességet neki szintén a reszelő élével lehet adni.

E csipetővel azután az egyes hernyófészkek a fürtnek nagy sérelme nélkül szedhető ki, és a hernyó vagy megsemmisíthető kézzel, vagy — a ki munkásait ellenőrizni akarja — szedetheti azt fészkestől egy kis — vagy egy harmadnyira vízzel telt — edénybe (legjobban: övre kötött befőztes üvegbe). A munka eleinte, míg a munkások belejönnek a kellő gyakorlatba, lassú, de azután szaporán halad. Hol nagy a fertőzés, ott tanácsos, hogy 8—10 munkás után egy megbízható felvigyázó munkás menjen, a ki a

munkát ellenőrzi s a hanyag munkást az elhagyogatott hernyók felszedésére utasítja.

Ugyanúgy történjék a szőlőiloncza (*Tortrix pilleriana*) nagyobb hernyójának szedése azzal, hogy miután ez a zöld hernyó igen fürge és a levél érintése után fészkből legtöbbször hirtelen kiugrik, a munkás legyen figyelmes a hernyó ezen ugró tulajdonságára is. Minthogy ez a hernyó az egy kissé összesodrott levelekben él, legjobb az ilyen levélrészt egyszerűen letépni és a hernyót összenyomni. E hernyó keresésénél figyelmeztetőül szolgáljon az, hogy a mely szőlőtöke levélzete igen meg van rágva (olyan, mintha jég érte volna), ott június hó végéig bizonyára meg van a szőlőiloncza hernyója is.

A szőlőmoly második nemzedéke a fürtöt bántja és pedig körülbelül július elejétől augusztus közepe tájáig, esetleg még szeptember elejéig: egyes példányok akadnak ilyenkor is. Itt is csak a kézzel való szedetés tanácsos és pedig úgy, hogy a hernyócsiptetőt itt egy kis, de hosszú ágú olló helyettesíti; ezzel le kell vágni a fertőzött (rothadó) fűrtrészt, hogy így azzal eltávolítsuk a hernyót s megakadályozzuk a fürt további rothadását. A levágott fűrtrészeket pedig egy mélyebb edénybe kell összegyűjteni s azután vagy forró vízben megsemmisíteni vagy trágyalébe fojtani.

Minthogy pedig egyik-másik helyen a hernyók egy része mégis kikerülheti a szedő munkások kezét, s azok telelés végett már augusztus vége felé, vagy az időjáráshoz képest később is a tőke alsó kérges részére, vagy a karókra húzódnak, szükséges, hogy a hernyó itt is irtassék. Ez történhetik ősszel és folytatásképpen tavasszal; ősszel a betakarásig, tavasszal a bontás és esetleg metszés után márczius végéig. Az irtás itt következőkép történjék. A munkás a tőke alsó részéről a kérget előbb kézzel lehántja és összeszedi; a tőkét azután kisebb drótkefével ledörzsöli, hogy így az ott meghúzódott hernyókat (s október közepe után) esetleg már bábokat megsemmisítse. Minthogy azonban a hernyó a régiebb csapokba is helehúzódhatik és ezek a csapok nem egykönnyen távolíthatók el: ezeket a csapokat úgy kell megtisztítani, hogy azok belébe egy hegyes dróttal (árral) a munkás egyszer-kétszer beleszúr, s a rovar is megsemmisíti.

Ha pedig a karók igen repedésesek, vagy rajtuk marad az illető fa kérge is, úgy megtisztítandók azok is: s jövőre nézve legcélszerűbb csak sima karót alkalmazni s a régi kérges karókat fokozatosan ilyenekkel felcserélni, mert nem ok nélkül való kifogás az, hogy a régi homoki, u. n. „gyalog-szőlők“-ben, hol

karó nem volt, nem volt szőlőmoly sem. Itt a hernyó telelőre mindig a tőke nyakára és régi csapok közé húzódott, de ezeket télire betakarták s akkor annyi pusztult a hernyóból, hogy alig maradt belőle valami, azaz kártékonytá nem igen vált. Most azonban, hogy minden valamire való szőlőben van karó is, a molyhernyók azokban is telelnek át, ezekből fertőzik újból és egyre tömegesebben a fejlődő szőlőt. S ez oknál fogva tehát nagy figyelem fordítandó a karók tisztántartására még akkor is, ha azok simák. Vaskaró vagy drótmívelés ilyen szempontból véve minden esetre a fakarónál jobb volna.

Ennyiből áll az összes irtóeljárás, a mely ez idő szerint gondosan és általánosan alkalmazva lehetővé teszi, hogy úgy a szőlőmoly, mint a szőlőiloncza kártétele meggátoltassék.

A fertőzött virágzatnak és fürtöknek különféle anyagokkal való permetezése, a rajzó molyok ellen való tüzelés és lámpások alkalmazása eddigelé még nem adott ugyan teljesen kielégítő eredményt, de kiegészítőül és a kézzel való szedésnek mintegy kiegészítéséül alkalmazásba vehetők azok is.

A mi a permetezést illeti, az ehhez szükséges folyadék 3 kg. puha fekete szappanból, 1¹/₂ kgr. valódi pyrethrum (dalmát, perzsa vagy montenegroi rovar-) porból és 10 lit. vízből olyan formán készül, hogy e vízben előbb a szappant feloldjuk s aztán hozzá keverjük a pyrethrumport. Az így nyert folyadékot aztán még 90 liter tisztá vízzel kell felhígítani. Permetezéskor, a mely bármely permetező készülékkel hajtható végre, csak a fertőzött fürtöt kell permetezni, a tőke többi részeit nem kell bántani. Jó, ha ilyenkor nem a permetező diót használjuk, hanem ha a folyadékot egyenes vékony sugár alakjában a fürt fertőzött részére löveljük.

Nagy (Peronospora) permetező helyett használhatunk kis kézi permetezőt is. Újabban a fenti permetező anyaghoz nem pyrethrum- (rovar-) port, hanem körülbelül ugyanannyi mennyiségű (pontosan 1¹/₂ liter) tiszta terpentinszeszt használnak. Az eredmény azzal is kielégítő.

A molyfogó lámpák molyrajzáskor és pedig április végén, május elején, és másodszor június utolsó hetében és július első felében alkalmazhatók. A molyfogó lámpák egyszerű lámpásokból állanak, a melyek kívülről áttetsző, enyves felületű papirossal vannak bevonva: este a világosságnak neki röpdülő molyok neki mennek az enyves papirosnak s odaragadnak. De olcsóbb és egyformán jó a következő méceses is. Egy karó hegyéhez körülbelül féltőke magasságban, rászegezünk kis asztalka formájára egy körül-

belül 2 decziméter hosszú és széles deszkácskát. Erre helyezünk egy 4—5 krajczáros agyag tányért, a melybe vizet öntünk. E tányérba azután állítjuk a mécesest. Ez szintén egy 3—4 krajczáros kis pohárból áll, melyet félig vízzel, félig égetni való olajjal megtöltünk és az utóbbiba teszszük az úszó kanóczot. Egy-egy kat. holdra kell ilyen mécesből 6—8 darab. Minél több, annál jobb. Ezeket este, midőn már homályosodni kezd, meg kell gyújtani: a nekik röpülő molyok vagy a mécesbe vagy a méces alján a tányér vizébe fulladnak. Minél olajosabb, piszkosabb a víz, annál jobb, s azért nem kell azt naponta fölfrissíteni, hanem csak egyszerűen a belefult molyoktól és egyéb rovaroktól megtisztítani. Éjfél táján már eloltható a méces. Munka megtakarítás végett czélszerű tehát, hogy a mécesekbe csak annyi olajat örtsünk, a mennyi épen éjfélig elég, hogy azután a méces magától aludjék el. E molylámpással vagy mécessel igen holdvilágos, zivataroszeles, esős időben molyt nem igen lehet irtani, mert az akkor nem igen (csak elvétve) rajzik.

A szőlőmoly és szőlőiloncza irtására használják a rovarok rajzásakor a molylegyezőket is. Ehhez fiatal 16—20 éves, élénk és ügyes mozgású munkás kell. A molylegyező vékony, széles felületű fa- vagy vastag papiros lemezből (u. n. kéreg-papirosból) készül, melyet kézzel jól megfogható nyélhez erősítünk. E molylegyező egyik fele be van kenve ragadós anyaggal (glycerin, vagy lenmagolaj és megolvasztott kolofonium egyforma arányú keverékével). Az eljárás az, hogy a munkás egyik kezével megveregeti a tökrét, másikban tartva a legyezővel utána suhint a felzavart molynak, a mely a ragadós felülethez oda tapad. Ezen molylegyezőnek az a jó tulajdonsága van, hogy használható egész nap.

Újabban, állítólag igen jó sikerrel használják a szőlőmoly ellen a naftalinos olajat is. Ez akként készül, hogy tíz rész tiszta olajba egy rész naftalint keverünk be és ebből az így nyert anyagból a varrógépek vagy egyéb hasonló szerszámok kenéséhez használt kis olajozó kanna segítségével a szőlőmoly ismert fészkére egyet-kettőt cseppentünk. Az olaj beleszivódik a fészekbe, rájön a hernyóra és megfojtja azt. Ennek az eljárásnak jó sikere lehet, ha eltaláljuk, hogy mennyi olajat cseppentsünk egy-egy szőlőmoly fészekre („gubancz“-ra), hogy az tényleg a hernyót megfojtja. Egy-két próba itt csakhamar megmutatja a kellő mértéket. Jó lehet ez az eljárás már annál fogva is, hogy a munkás nem kénytelen a fűrtöt kézbe venni s így nem tesz kárt benne. De nagyon olajozni szintén nem szabad. Ez az eljárás természetesen csak az első nemzedék ellen jó.

Összegezve a mondottakat, látjuk, hogy úgy a szőlőmoly mint a szőlőiloncza ellen sokféleképen lehet küzdeni. Bizonyos, hogy minden eljárás ad jó sikert, de mindegyiknek az a főfel-tétele, hogy azt alaposan és kitartással hajtsák végre. Felületes munka vagy a fertőzött szőlőterület csak egyik részének a keze-lease semmiféle eredményt sem ad. Legjobb eredménye és általá-lánosán jó hatása azonban csak akkor lesz meg a védekező eljá-rásnak, ha azt az érdekelt birtokosok mindnyájan és egyöntetűen hajtják végre. Az esetleg szükséges egyéb felvilágosítást ingyen és készségesen megadja a M. kir. áll. Rovartani állomás (Buda-pesten, V. kerület Nádor-utca 28. sz.)

Jablouowski József.

Adatok Szeged faunájához.

II. Hymenoptera.

I. Sectio Terebrantia.

Tribus Serifera.

Familia Tenthredinidae.

I. Subfam. Lydinae.

Lyda nemoralis V. 17.

Cephini: *Cephus haemorrhoidalis* Gmel. V. 3; *pygmaeus* L. V. 24, 27.

II. Subfam. Siricinae.

Xyphidria dromedaria F. VI. 17.

Siricini: *Sirex gigas* L.

III. Subfam. Tenthredininae.

Cimbicini: *Cimbex lutea* L. VII. 7; *femorata* L. VI. 10.
Abia sericea L. IV. 20—V. 5.

Argini: *Arge coeruleipennis* Retz VII. 27—VIII. 20; *rosae* Degeer V. 4.

Tenthredinini: *Cladius difformis* Panz. IV. 7, VIII. 18. *Pte-ronus miliaris* Panz. VII. 8, *hortensis* Htg. VII. 5, VIII. 9, *myo-soditis* F. VII. 8. *Pachynematus pallicarpus* Htg. VII. 8. *Temos-tethus ephippium* Panz. IV. 21, V. 4. *Blennocampa pusilla* Klg. IV. 21—VIII. 20. *Monophadnus albipes* Gmel. VII. 24, VIII. 9. *Athalia glabricollis* Thoms. IV. 21—VII. 30, *spinorum* F.V. 6—VIII. 18.